

Sprawozdanie

Komisji budżetowej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie budowy własnego domu dla krajowego zakładu położnic we Lwowie.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 15. stycznia 1874 r. Sejm powziął następującą uchwałę:

„Sejm uznaje nagłą potrzebę zbudowania własnego domu na zakład dla położnic i wzywa Wydział krajowy, aby na przyszłej sesji sejmowej odpowiedni przedłożył projekt.“

Uchwała ta powzięta została na wniosek ówczesnej komisji budżetowej, pod wrażeniem przerażającej śmiertelności chorych, spowodowanej prawdziwym stanem, w jakim zarówno pod względem umieszczenia jakoteż pod względami higienicznymi zakład położnic się znajdował.

Wydział krajowy bezzwłocznie uczynił zadość wezwaniu Wysokiego Sejmu i już sprawozdaniem z dnia 27. września 1874 r. przedłożył plany i kosztorysy projektowanego budynku z wnioskiem postawienia go na zakupionym od p. Karola Höfflicha gruncie z gruntami szpitala powszechnego graniczącym, kosztem 120.000 zł. Komisya administracyjna, której sprawozdanie powyższe przekazaniem zostało, przyjęła ówczesne wnioski Wydziału krajowego, mimo jednak tego wniosku komisji, Sejm na posiedzeniu z dnia 17. października 1874 r. na wiadomość świeżo mu zakomunikowanej konieczności podwyższenia dodatków do podatków, powziął następującą uchwałę:

„Sejm odracza sprawę budowy domu dla krajowego zakładu położnic do następnej sesji.“

Stosując się do tej uchwały, Wydział krajowy ponowił sprawozdanie swoje w tym przedmiocie dnia 16. marca 1875 r. Sprawozdanie to odesłaniem zostało do komisji budżetowej, która, rozpatrzywszy przedłożone plany i kosztorysy, zmniejszyła żadaną kwotę przez Wydział krajowy do 110.000 zł. i postawiła wniosek wykonania projektowanej budowy; Wysoki Sejm jednak na posiedzeniu z dnia 28 kwietnia 1875 r. uchwalił powtórnie: „odroczyć sprawę wybudowania domu na pomieszczenie oddziału położnic do następnej sesji.“

Po raz czwarty zatem sprawa ta przedłożoną została Wysokiemu Sejmowi sprawozda-

niem Wydziału krajowego z dnia 25. stycznia 1876 r. żądającym na ten cel kredytu w kwocie 150.000 zł., lecz i tym razem Sejm na posiedzeniu z dnia 1. kwietnia 1876 r. powziął uchwałę, odraczając budowę domu dla krajowego zakładu położnic we Lwowie a to przeważnie z powodu lepszego pomieszczenia jakie oddział ten szpitala powszechnego znalazł wówczas w tak zwanej filii Hoffmana. Pomieszczenie to jednak już wtenczas przez komisję administracyjną jako nieodpowiednie uznanem zostało a gdy do tego wymagany przez właścicielkę wynajmowanego domu czynsz okazał się zanadto wygórowanym, przeniesiono dnia 1. maja 1885 r. oddział położnic do głównego gmachu szpitala, uzyskując odpowiednie pomieszczenie wskutek przeniesienia oddziałów weneryczno-skórnych męskiego i kobiecego do wynajętej na ten cel realności Mięczyńskich.

Stworzony tym sposobem stan prowizoryczny nie mógł trwać długo i jak najspieszniejsze rozszerzenie gmachu szpitalnego stawało się konieczną potrzebą, wskutek czego Wydział krajowy sprawozdaniem z dnia 26. września 1884 r. wystąpił z wnioskiem wybudowania brakującego skrzydła wschodniego przy gmachu szpitala we Lwowie, a Wysoki Sejm uchwałą z dnia 11. października 1884 r. przyjął postawione w tym względzie wnioski komisji budżetowej, udzielając Wydziałowi krajowemu kredyt na budowę wzmiankowego skrzydła w kwocie 65.000 zł. Budowa ta ukończoną została w drugiej połowie 1886. roku, poczem nastąpiło przeniesienie oddziału położnic do nowo wybudowanego skrzydła, gdzie pomieszczonym został w parterze i części pierwszego piętra. Lecz i ta zmiana tylko częściowo usunęła istniejące braki, nie da się bowiem zaprzeczyć, że pomieszczenie oddziału położnic w gmachu przepełnionym chorymi różnych kategorii jest złem i nie odpowiada wymaganiom sanitarno-hygienicznym, dlatego też Wydział krajowy z pewną konsenkwencją w swoich sprawozdaniach podnosił ciągle konieczność podjęcia pierwotnej uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 15. stycznia 1874 r. wybudowania dla położnic oddzielnego domu a jeżeli z odpowiednim nie przychodził wnioskiem, czynił to jedynie przez wzgląd na niepomyślny finansowy stan kraju; obecnie jednak, nie widząc możliwości radykalnej poprawy stosunków w szpitalu lwowskim, stosunków, które r. z. przyczyniły się do wybuchu endemii na oddziale położniczym, Wydział krajowy przyszedł do przekonania, że dłużej sprawy budowy odraczać nie należy, tem bardziej, że przepełnienie szpitala na innych oddziałach a w szczególności na oddziale chorób kiłowych wymaga, aby zajmowane obecnie przez oddział położnic ubikacje do dyspozycji innych oddziałów szpitala oddane zostały.

Z powyższych przyczyn sprawa ta po latach szesnastu po raz piąty wraca na stół Wysokiego Sejmu i Wydział krajowy sprawozdaniem z dnia 16. września r. b. uprasza Wysoki Sejm:

I. o upoważnienie do zatwierdzenia kontraktu zawartego z właścicielem gruntu liczb. parc. 6489, Wulka Kampianowska zwanego, o kupno tego gruntu pod budowę zakładu położnic za cenę 20.000 zł. w. a. i do wypłacenia ugodzonej ceny kupna;

II. o upoważnienie wykonania budowy domu dla krajowego zakładu położnic we Lwowie w ciągu lat dwóch według przedłożonego programu, kosztem nieprzekraczającym kwoty 183.600 zł.;

III. o wstawienie w budżecie krajowym jako nadzwyczajny wydatek na r. 1891:

a) na zakupno gruntu	20.000 zł.
b) na budowę	91.800 „
razem	111.800 zł.

IV. o upoważnienie Wydziału krajowego na ten cel w preliminarzu budżetu na rok 1892. kwoty 91.800 zł.

Że stosunki zdrowotne i pomieszczenia w lwowskim szpitalu powzeczonym pozostawiają wiele do życzenia nie da się zaprzeczyć, stwierdzają to sprawozdania Wydziału krajo-

wego, wykazujące, że najwyższy stan chorych doszedł w roku 1887. do 731 chorych

"	"	1888.	"	884	"
"	"	1889.	"	780	"

gdy tymczasem, rachując na jedno łóżko 30.5 metrów sześciennych powietrza t. j. najmniejszą dopuszczalną ilość, szpital pomieścić powinien był zaledwo 670 chorych wraz z posługą; stwierdza to ministeryalny referent sanitarny Dr. Kuzy (reskrypt ministeryalny d. 4. września 1888. r. L. 15.670, odezwa c. k. Namiestnictwa z dnia 17. września L. 54.066 1888. r.), który wytyka w szpitalu lwowskim między innymi jako wady sanitarne donioślejszego znaczenia:

Przepełnienie chorymi w ogóle, a w szczególności oddziału chirurgicznego i kiłowego dla mężczyzn i to w tym stopniu, iż łóżka są ustawione zbyt gęsto nie tylko pod ścianami sal, lecz także w środku tychże pomimo, iż w porze letniej przebywa mniejsza ilość chorych w szpitalu;

że zakład położniczy umieszczony w nowo wybudowanym budynku, połączony bezpośrednio z budynkiem szpitalnym, okazuje wielce rażące wady, nie uwzględniono bowiem pewnych wymogów higieniczno-sanitarnych przy samym założeniu budynku, a wady te powinna była władza dozoruująca uchylić przed rozpoczęciem budowy, a to tem więcej, że usunięcie ich obecnie jest niemożliwe.

Stwierdzili wreszcie stan ten członkowie Wysokiego Sejmu przy rewizji szpitala, gdzie znaleźli nie tylko tylekroć podnoszone przepełnienie, ale na oddziale kiłowym dla mężczyzn widzieli prawdziwie przerażające stosunki, spowodowane wielką ilością chorych, których łóżka w salach stoją prawie jedno przy drugim — a oprócz tego zajmują wszystkie korytarze.

Wobec tego stanu rzeczy komisya budżetowa, do której sprawozdanie Wydziału krajowego odesłaniem zostało, podzielając w zupełności motywa w przedłożeniu Wydziału krajowego zawarte, uznaje w zasadzie konieczność wybudowania własnego domu dla oddziału położnic i przechodzi do merytorycznego załatwienia wniosków Wydziału krajowego.

Ad I. Wydział krajowy zawarł umowę z Dr. Majewskim jako pełnomocnikiem właściciela realności zw. Wulka Kampianowska o kupno tejże realności za cenę 20.000 zł. z zastrzeżeniem zatwierdzenia tejże umowy przez Wysoki Sejm.

Realność ta obejmująca 6600 sążni, położoną jest w bezpośrednim sąsiedztwie głównego szpitala i należy do tego samego kompleksu gruntów, z których wydzielono zakupioną pod budowę położnic w r. 1874. parcelę 1400 sążni a użytą następnie pod budowę domu administracyjnego. Położenie topograficzne tej realności ze względów higienicznych jest korzystnym, raz z powodu znacznego obszaru i świeżego powietrza, powtóre z powodu wielkiej ilości światła i słońca. Podniesiony przez c. k. profesora Dra Czyżewicza zarzut, jakoby bliskość szpitala oraz pawilonów dla chorób zakaźnych przy szpitaliku św. Zofii i szpitalu wojskowym wobec panujących u nas wiatrów zachodnich czyniły realność tę mniej stosowną pod wzmiankowaną budowę, nie powinien ujemnie wpływać na postanowienie komisji budżetowej tem bardziej, że dwa pawilony, o których wspomniano, znajdują się w dość poważnej odległości, a co najważniejsza są wysunięte znacznie naprzód po przed linię budowlaną projektowanego budynku; a gdy umówiona cena za powyższy grunt odpowiada w zupełności miejscowym stosunkom i jest stanowczo umiarkowaną, przeto komisya budżetowa uznaje zawarte kupno jako odpowiednie i przyjmuje w tym względzie wnioski Wydziału krajowego.

Ad II. Komisya budżetowa, nie zaprzeczając potrzeby jaknajspieszniejszego przeprowadzenia projektowanej budowy, uważa jednak, że przedłożone Wysokiemu Sejmowi szkice i kosztorysy nie mogą stanowić dostatecznej podstawy do upoważnienia Wydziału krajowego do rozpoczęcia już w r. 1891 budowy, przeciwnie komisya budżetowa jest zdania, że w tej sprawie przeprowadzone być muszą jeszcze bardzo liczne studia, że należy starać się, aby nowy budynek odpowiadał wszelkim wymogom, co jedynie da się osiągnąć, jeżeli do decydowania

w tym względzie powołani będą ludzie fachowi i specjalnie z przedmiotem obznajomieni. Również pozostaje do rozstrzygnięcia pytanie, czyli przy zakładzie położnic potrzebny jest urządzenie oddziału ginekologicznego, przeciw czemu oświadcza się Wydział krajowy, oraz czyli nie byłoby wskazaniem, aby zakład położnic posiadał własną administrację, co się przeważnie praktykuje we wszystkich tego rodzaju wzorowych zakładach.

Komisya budżetowa, nie mogąc z przedłożonego materiału wyrobić sobie potrzebnego zdania, uważa za konieczne, aby przed ostatecznym uchwaleniem tak znacznego wydatku zasięgnąć opinii komisji rzeczoznawców, w której skład wejść powinni, oprócz szefa departamentu V. i c. k. profesora i prymariusza na oddziale położnic, przedstawiciele c. k. Rady zdrowia fakultetu medycznego uniwersytetu Jagiellońskiego i lekarskiego świata naukowego.

Zadaniem komisji będzie ułożenie dokładnego programu budowy i udzielenie architekcie wskazówek co do wykonać się mających planów, w ogóle przedsięwzięcie wszystkich kroków, nie wyłączając studyów poza granicami kraju, aby powstać mająca budowa odpowiadała wszelkim wymaganiom rzeczywistych potrzeb i nauki, przyczem jednak należy zwracać baczną uwagę na kwestyę kosztów i możliwych oszczędności.

Reasumując powyższe wywody, komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

I. Sejm uznaje potrzebę budowy domu dla krajowego zakładu położnic we Lwowie; budowa ta ma być rozpoczętą w r. 1892.

II. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zatwierdzenia kontraktu, zawartego z właścicielem gruntu liczba par. 6.489, Wulka Kampianowska zwanego, o kupno tego gruntu pod budowę zakładu położnic za cenę 20.000 zł. i do wypłacenia ugodzonej ceny kupna.

III. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu przystąpić bezzwłocznie do ułożenia i wykonania przy współudziale fachowej w tym celu ustanowić się mającej komisji programu, planów i kosztorysów budowy i przedłożenia takowych na następnej sesji sejmowej.

IV. Sejm zamieszcza w budżecie krajowym jako nadzwyczajny wydatek na r. 1891:

a) na zakupno gruntu	20.000 zł.
b) na przygotowawcze roboty	2.000 „

Lwów dnia 9. listopada 1890.

Przewodniczący:

Stanisław Badeni w. r.

Sprawozdawca:

Marchwicki w. r.